

**УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

СТАН ДОВКІЛЛЯ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

**січень 2021 рік
м.Тернопіль**

У даному інформаційно-аналітичному огляді наводиться узагальнена інформація щодо забруднення атмосферного повітря Тернопільської області, стану поверхневих вод суші та радіаційного стану за грудень та за 2020 рік.

Аналіз стану атмосферного повітря здійснювався на основі даних спостережень за вмістом забруднюючих речовин у м. Тернополі на 2 стаціонарних постах спостереження, наданих Тернопільським обласним центром з гідрометеорології, по області наданих Державною установою „Тернопільський обласний лабораторний центр МОЗ України”.

Аналіз стану поверхневих вод виконано на основі даних спостережень за вмістом гідрохімічних показників наданих регіональним офісом водних ресурсів у Тернопільській області, Державною установою „Тернопільський обласний лабораторний центр МОЗ України”.

Аналіз радіаційного забруднення повітря здійснювався на основі даних спостережень, наданих Тернопільським обласним центром з гідрометеорології, на 4 пунктах спостереження Тернопільської області.

1. СТАН АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

Оцінка стану атмосферного повітря за грудень 2020 року у м. Тернополі здійснювалась за середньомісячними концентраціями у кратності перевищень середньодобових гранично - допустимих концентрацій (далі – ГДК) по пріоритетним забруднюючим речовинам. Пріоритетними забруднюючими речовинами вважались ті речовини, які вносять найбільший вклад в забруднення атмосферного повітря міста і контролювались на стаціонарних постах спостережень за забрудненням атмосферного повітря.

Перелік пріоритетних забруднюючих речовин наведено у табл. 1 згідно з ГДК та класом небезпеки.

Таблиця 1. Значення ГДК забруднюючих речовин атмосферного повітря*

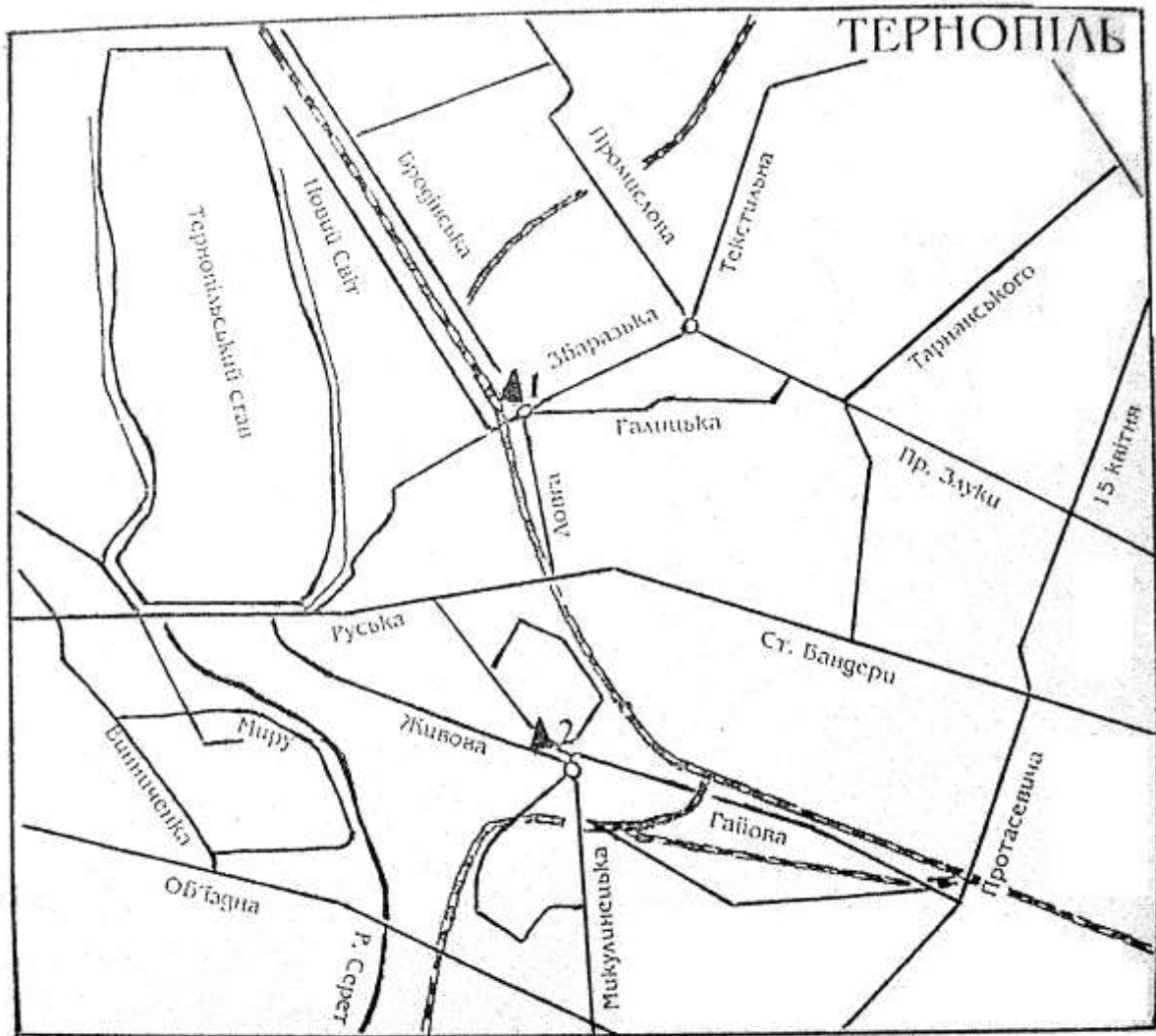
Забруднююча речовина	ГДК середньодобова, (мг/м ³)	Клас небезпеки
Пил (зависли речовини)	0,15	3
Діоксид сірки	0,05	3
Оксид вуглецю	3,0	4
Діоксид азоту	0,04	2
Оксид азоту	0,06	3
Формальдегід	0,003	2

*«Гранично допустимі концентрації (ГДК) і орієнтовно безпечні рівні впливу (ОБРВ) забруднюючих речовин в атмосферному повітрі населених пунктів» затверджені наказами Міністерства охорони здоров'я України від 09.07.1997 року № 201 і № 8 від 10.01.1997 року.

Перелік постів спостереження:

Пост №1 - перехрестя вулиць Довгої, Галицької, Збаразької, Бродівської;

Пост №2 – перехрестя вулиць Живова, Микулинецької, Гайової, Замонастирської, Острозького.

Розташування постів спостережень (ПСЗ):

ПСЗ №1 – перехрестя вулиць Бродівської і Збаразької

ПСЗ №2 – перехрестя вулиць Живова і Микулинецької

Періодичність та об'єкти спостереження на цих точках подані у таблиці.

Пости спостереження	Періодичність спостереження	Об'єкти спостереження
Пост №1	2 рази на добу 4 рази на добу	Пил, діоксид сірки, діоксид азоту, оксид азоту, формальдегід, оксид вуглецю
Пост №2	2 рази на добу 4 рази на добу	Пил, діоксид сірки, діоксид азоту, формальдегід

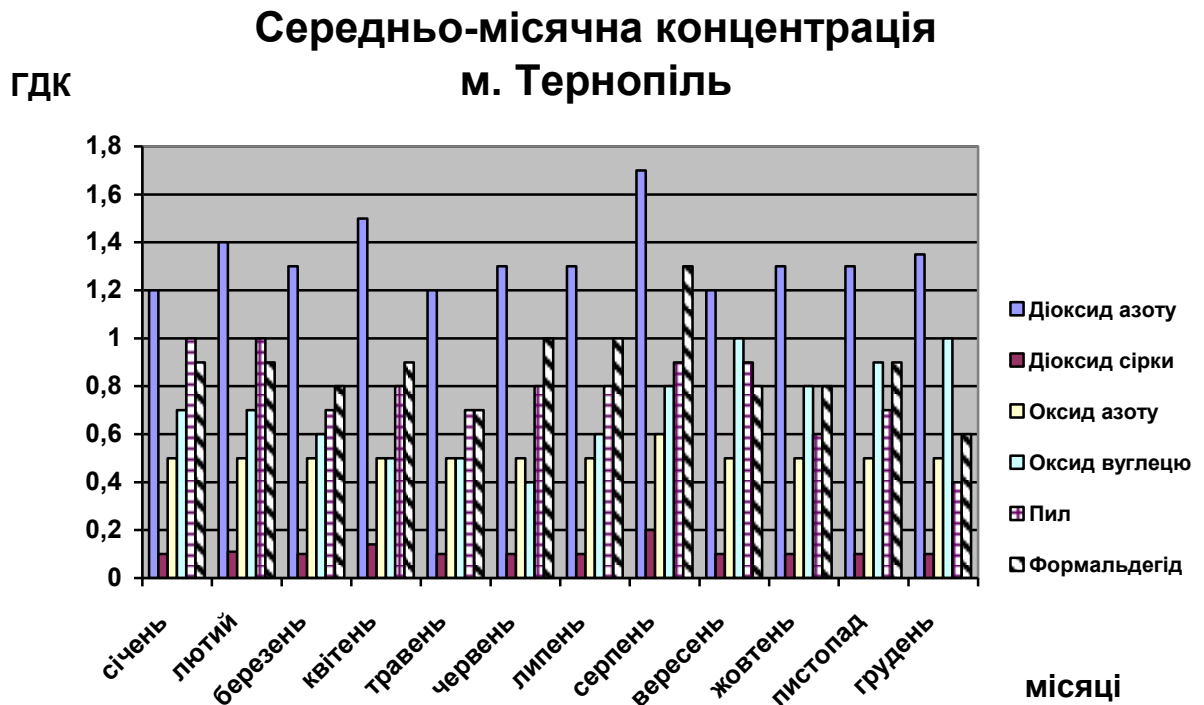

Транспортна розв'язка вулиць Збараської, Бродівської, Галицької у м. Тернопіль (стаціонарний пост спостереження за станом атмосферного повітря № 1)

Транспортна розв'язка вулиць Микулинецька, Живова, Острозького, Замонастирська, Гайова у м. Тернопіль (стаціонарний пост спостереження за станом атмосферного повітря № 2)

Мал. 1 Середній вміст забруднюючих речовин у атмосферному повітрі м. Тернополі, за якими здійснюється спостереження

Згідно з даними Тернопільського обласного центру з гідрометеорології, у грудні 2020 року у порівнянні з листопадом 2020 року зменшилася середньомісячна концентрація формальдегіду з 0,9 ГДК до 0,6 ГДК, пилу від 0,7 ГДК до 0,4 ГДК. Збільшилась концентрація діоксиду азоту з 1,3 ГДК до 1,35 ГДК, оксиду вуглецю з 0,9 ГДК до 1,0 ГДК

За аналогічний період спостережень 2019р. зменшилася середньомісячна концентрація формальдегіду з 0,8 ГДК до 0,6 ГДК, пилу від 1,0 ГДК до 0,4 ГДК. Збільшилася середньомісячна концентрація оксиду вуглецю з 0,7 ГДК до 1,0 ГДК, діоксиду азоту 1,2 ГДК до 1,35 ГДК, оксиду азоту з 0,4 ГДК до 0,5 ГДК.

Індекс забруднення атмосфери (ІЗА) окремими компонентами складав: пил – 0,44; діоксид сірки – 0,09; оксид вуглецю – 1,01; діоксид азоту – 1,35; оксид азоту – 0,51; формальдегід – 0,55.

ІЗА міста Тернополя за 6-ма забрудниками атмосферного повітря становить 3,95.

Протягом року найбільше забруднення атмосферного повітря спостерігалось у серпні, найменше у травні.

2. СТАН ПОВЕРХНЕВИХ ВОД

Згідно з Порядком здійснення державного моніторингу вод, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 758, державний моніторинг масивів поверхневих вод здійснюється Державним агентством водних ресурсів України та його басейновими управліннями.

На виконання вимог пункту 19 зазначеного порядку інформація від Дністровського басейнового управління водних ресурсів та від басейнового управління водних ресурсів річки Прип'ять щодо якості поверхневих вод на території області для прийняття відповідних рішень протягом 2020 року до обласної державної адміністрації не надходила.

Державною екологічною інспекцією в області протягом IV кварталу 2020 року було здійснено перевірки по 15 спусках на 13 підприємствах по забруднюючих речовинах:

амоній – іон всього було встановлено 16 перевищень ГДС, з них: 2 понад 1,1 до 1,5, 2 понад 2 до 5, 4 понад 5 до 10;

аніонні СПАР 6 перевищень, з них: 2 понад 1,5 до 2, 2 понад 2 до 5, 2 понад 5 до 10;

залізо - 5 перевищення, з них 1 понад 1,1 до 1,5, 4 понад 2 до 5;

нафтопродукти - 1 перевищення понад 2 до 5;

нітрат-іони - 1 перевищення понад 2 до 5;

нітрит-іони - 4 перевищення, з них: 2 понад 1,5 до 2, 2 понад 2 до 5;

сульфати - 4 перевищення з них: 1 понад 1,1 до 1,5, 2 понад 1,5 до 2, 1 понад 2 до 5;

фосфати - 15 перевищення, з них: 1 понад 1,1 до 1,5, 4 понад 1,5 до 2, 4 понад 2 до 5, 5 понад 5 до 10, 1 понад 10;

БСК₅ - 5 перевищення, з них: 2 понад 1,5 до 2, 1 понад 2 до 5, 2 понад 5 до 10;

завислі речовини - 13 перевищень, з них: 9 понад 1,1 до 1,5, 4 понад 5 до 10;

сухий залишок - 11 перевищень, з них 4 понад 1,1 до 1,5, 4 понад 1,5 до 2, 3 понад 2 до 5;

ХСК – 12 перевищення, з них: 1 понад 1,1 до 1,5, 4 понад 1,5 до 2, 4 понад 2 до 5, 3 понад 5 до 10;

хлорид іони – 4 перевищень, з них 3 понад 1,1 до 1,5, 1 понад 2 до 5.

При перевірці випусків на підприємствах по водневому показнику та розчиненому кисню перевищень ГДК не зафіксовано.

3. РАДІАЦІЙНИЙ СТАН

Моніторинг радіоактивного забруднення атмосферного повітря по Тернопільській області здійснюється Тернопільським обласним центром з гідрометеорології на 4 пунктах спостереження:

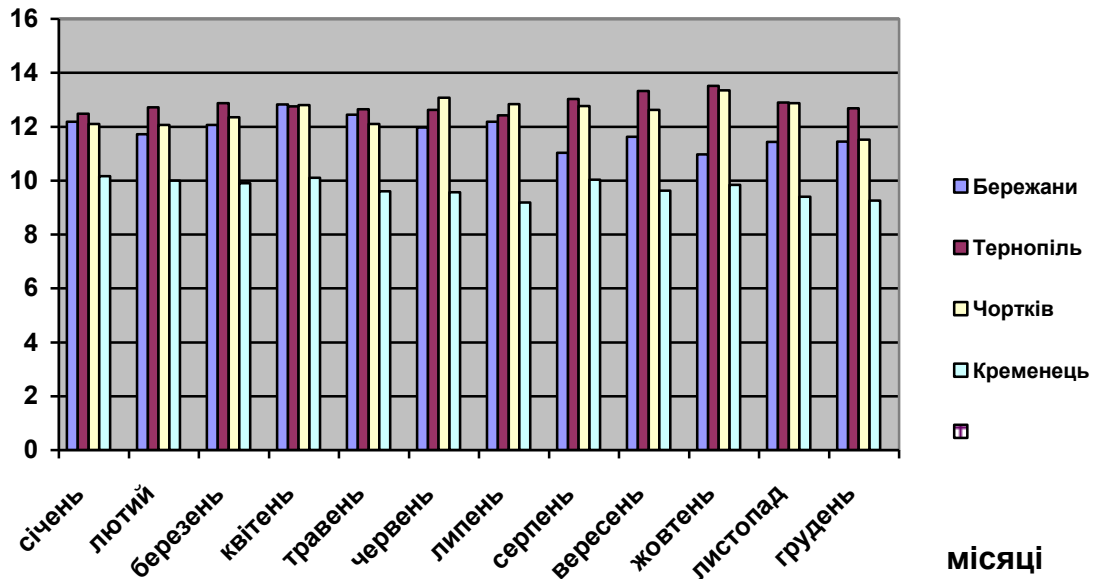
-М Бережани;

- Г Чортків;

- АМСЦ Тернопіль;
- М Кременець.

Протягом місяця потужність експозиційних доз (ПЕД) гамма-випромінювання не перевищувала допустимого рівня гамма-фонду і залишався на рівні значень попередніх місяців. В середньому за грудень 2020 року ПЕД гамма-випромінювання становила 11,23 мкР/год.

Мал. 8 Радіоактивне забруднення атмосферного повітря Тернопільської області

Радіоекологічний стан Тернопільської області є *безпечним*. Природний радіаційний фон знаходиться в межах 7-16 мкР/год.

На території області *немає* радіаційно-небезпечних об'єктів. 10 населених пунктів (1 в Заліщицькому, 9 – в Чортківському районах) є зоною посиленого радіоекологічного контролю внаслідок Чорнобильської катастрофи.

На території області відсутні АЕС або державний міжобласний спецкомбінат ДК Укр ДО “Радон” МНС України, які відносяться до радіаційно-небезпечних об'єктів (АЕС- ядерно-небезпечних).

Державний радіологічний контроль за переміщенням вантажів і транспортних засобів територією Тернопільської області, та за додержанням вимог законодавства про екологічну та радіаційну безпеку підприємствами, в тому числі тих, які здійснюють операції з металобрухтом, здійснюється постами екологічного контролю „Тернопіль”, „Збараж”, „Чортків” Державної екологічної інспекції в Тернопільській області.

У Тернопільській області основними забруднювачами повітряного басейну області були підприємства, діяльність яких пов'язана з транспортуванням газу, підприємства переробної промисловості, а саме: Тернопільське лінійне виробниче управління магістральних газопроводів філії

УМГ „Львівтрансгаз” ДК „Укртрансгаз”, Гусятинська газокомпресорна станція Барського лінійного виробничого управління магістральних газопроводів „Черкаситрансгаз”, Кременецьке відділення постачання та реалізації газу філії УМГ „Львівтрансгаз” ДК „Укртрансгаз” НАК „Нафтогаз України”.

У містах та районах, де розташовані підприємства цих галузей, спостерігалися найвищі обсяги викидів в атмосферне повітря. А саме: Тернопільський район, Густинський район, Кременецький район.

Згідно методики КНД 211.1.1.106-2002 „Організація та здійснення спостережень за забрудненням поверхневих вод” коефіцієнт забрудненості (КЗ) поверхневих вод вказує на випадки перевищення ГДК. Для Тернопільської області перевищення ГДК поверхневих вод нехарактерно, коефіцієнт забрудненості менший 1, поверхневі води незабруднені (чисті).

Згідно з даними Тернопільської філії державного підприємства “Держгрунтохорона” у Тернопільській області налічується 16 координат моніторингу контрольних ділянок по Тернопільській області. Площа контрольного майданчика становить від 0,001 га до 0,110 га. Щільність забруднення контрольних ділянок Цезієм-137 становить до 1 Кі/км² і Стронцієм 90 становить до 0,02 -0,15 Кі/км².

Спостереження за екзогенними та ендегенними процесами проводиться ДП “Західукргеологія”. Сейсмічні зони в Тернопільській області відсутні.

СТАН ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

На території області на 5 складах зберігається 12,782 тонн непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин.

Протягом 2020 року Держаною екологічною інспекцією у Тернопільській області проведено 157 перевірок, 113 осіб притягнуто до адмінвідповідальності, накладено штрафів на суму 62,059 тис. гривень, стягнуто 54,959 тис. гривень.

Тернопільською філією державного підприємства “Держгрунтохорона” у Тернопільській області проведено моніторинг забруднених земель сільськогосподарського призначення. Згідно з їх даними на землях сільськогосподарського призначення не виявлено забруднюючих речовин із вмістом вище ГДК та ступеня забруднення.